

Nota

Verslag van resultaten Proefsleuvenonderzoek

TIELT - STEENSTRAAT KORTRIJKSTRAAT (prov. West-Vlaanderen)

Auteur: Jana BAS
Redactie: Christof VANHOUTTE

Projectcode 2019G147

Topografische kaart:	Zie plan in bijlage 1 en 2 in verslag van resultaten bureauonderzoek
Datum uitvoering onderzoek:	06/04/2019
Relevante termen thesauri:	Nieuwste tijd, proefsleuvenonderzoek, verstoring
Alle betrokken actoren:	Jana Bas, Christof Vanhoutte
Betrokken personen buiten het project:	/
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

0. INHOUDSTAFEL

0. INHOUDSTAFEL	3
1. BESCHRIJVEND GEDEELTE	5
1.1. ONDERZOEKSOPDRACHT	5
1.1.1. Inleiding.....	5
1.1.2. Vraagstelling.....	6
1.1.3. Randvoorwaarden	7
1.1.4. Geplande werken.....	7
1.2. WERKWIJZE EN STRATEGIE.....	10
1.2.1. Beschrijving en motivering onderzoeksstrategie.....	10
1.2.2. Organisatie van het vooronderzoek.....	11
1.2.3. Gebruikt materiaal.....	11
1.2.5. Inbreng specialisten.....	11
1.3. ASSESSMENT ONDERZOCHE GEBIED	11
1.3.1. Landschappelijke ligging	11
1.3.2. Historische situering.....	11
1.3.3. Archeologisch kader.....	11
2. ASSESSMENTRAPPORT	12
2.1. STRATIGRAFIE	12
2.2. ASSESSMENT SPOREN	15
2.2.1. NIEUWE – NIEUWSTE TIJD	16
2.2.1. ONBEPAALD	17
2.3. ASSESSMENT VONDSTEN	18
2.4. ASSESSMENT STALEN	18
2.5. ASSESSMENT CONSERVATIE.....	18
3. DATERING EN INTERPRETATIE	19
3.1. GEMOTIVEERDE INTERPRETATIE VAN VONDSTEN EN SPOREN	19
3.2. CONFRONTATIE MET RESULTATEN BUREAUSTUDIE	19
3.3. SYNTHESE	19
3.4. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	19
4. POTENTIEEL OP KENNISVERMEERDERING	21
4.1. AARD VAN DE POTENTIËLE KENNIS	21
4.2. WAARDERING	21
4.3. KADER VOOR EXPLOITATIE VOOR POTENTIEEL OP KENNISVERMEERDERING.....	21
5. SAMENVATTING	22
6. BIBLIOGRAFIE	23

6.1. UITGEGEVEN BRONNEN.....	23
6.2. INTERNETBRONNEN.....	23
7. BIJLAGEN	23

1. BESCHRIJVEND GEDEELTE

1.1. Onderzoeksopdracht

1.1.1. Inleiding

De nota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunningaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen te Tielt Steenstraat Kortrijkstraat, gelegen binnen de vastgestelde archeologische zone van Tielt waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog. In het kader van deze archeologienota werd een bureauonderzoek uitgevoerd en is terug te vinden als bekrachtigde archeologienota (ID 9509)¹. Aangezien het bureauonderzoek de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet kon staven, werd verder archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem geadviseerd in de vorm van landschappelijke boringen en een proefsleuvenonderzoek. Huidig verslag is de rapportage van het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek conform het programma van maatregelen van voornoemde bureaustudie.

Figuur 1 : Projectie van het plangebied (rode kader) op een luchtfoto genomen in de periode 2013 - 2015 (bijlage 1; bron : geopunt)

¹ LEENKNEGT B., VERMEERSCH J., 2018.

1.1.2. Vraagstelling²

De bedoeling van het archeologisch onderzoek is te achterhalen of archeologische sporen en structuren herkend kunnen worden binnen het projectgebied (Figuur 1). Hiertoe worden volgende (niet-limitatieve) onderzoeksvragen voorgesteld:

- Zijn er archeologische sporen aanwezig?
- Zijn er archeologische sporen in de ondergrond aanwezig die gelinkt kunnen worden aan de huidige kennis van de historische kaarten?
- Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten?
- Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Hoeveel archeologische niveaus kunnen onderscheiden worden? Hoe diep bevindt de ongestoorde moederbodem zich?
- Is er een archeologische site aanwezig binnen het projectgebied?
- Welke zijn de verder te nemen maatregelen i.f.v. de geplande werken?

² LEENKNEGT B., VERMEERSCH J., 2018.

1.1.3. Randvoorwaarden

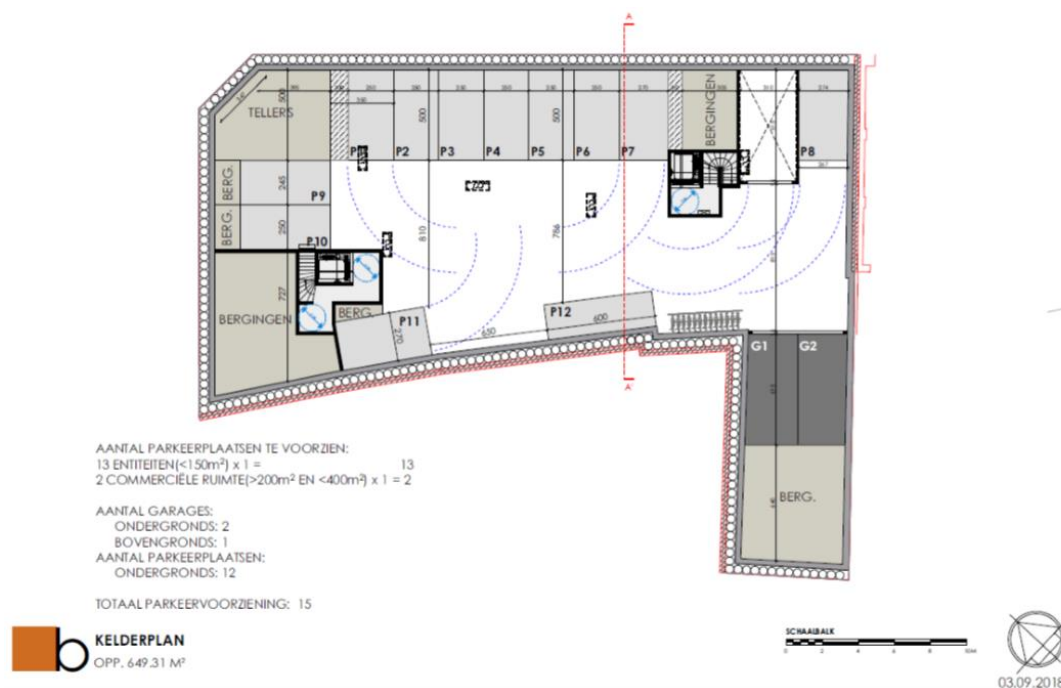
Niet van toepassing.

1.1.4. Geplande werken³

De geplande werken omvatten de afbraak van de huidige gebouw- en verhardingsstructuren in het projectgebied en het rooien van het groen en de bomen.

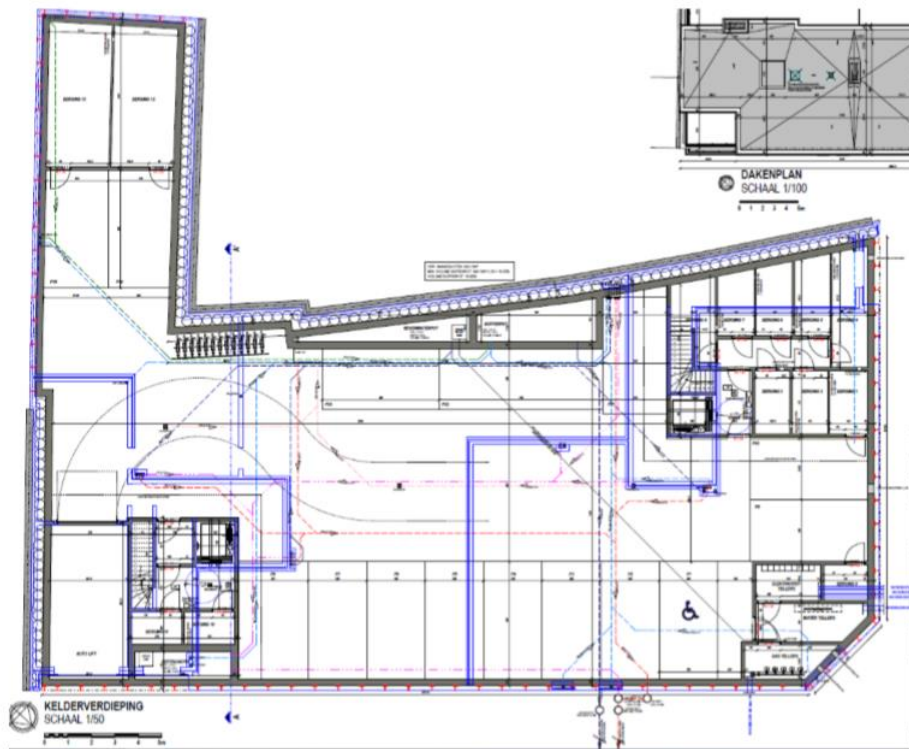
Daarna wordt een gebouwblok in het projectgebied verwezenlijkt met een kelderverdieping, een gelijkvloers, twee verdiepingen en een hellend dak. De oppervlakte van de kelderverdieping bedraagt ca. 649,31m² er worden bergingen en parkeerplaatsen voorzien (Figuur 2). Op het gelijkvloers worden twee commerciële ruimtes en faciliteiten voorzien. De totale oppervlakte van het gelijkvloers bedraagt ca. 715,03m² (Figuur 4). En daarboven appartementen. Er worden de nodige rioleringsleidingen en funderingen in het projectgebied voorzien. Ook komt een liftput in het projectgebied. De geplande werken gaan gepaard met een bodemverstoring van ca. 375cm onder het huidige vloerpeil van het gelijkvloers, plaatselijk ter hoogte van de liftput is dit ca. 560cm onder het huidige vloerpeil van het gelijkvloers (Figuur 6). Hierbij dient nog een bijkomende buffer gerekend om bvb compactie van de grond door overrijdende machines en verfinrichting mee in rekening te brengen.

Er kan geconcludeerd dat de geplande werken een grote bodemverstoring over de volledige oppervlakte van het projectgebied teweeg brengen.

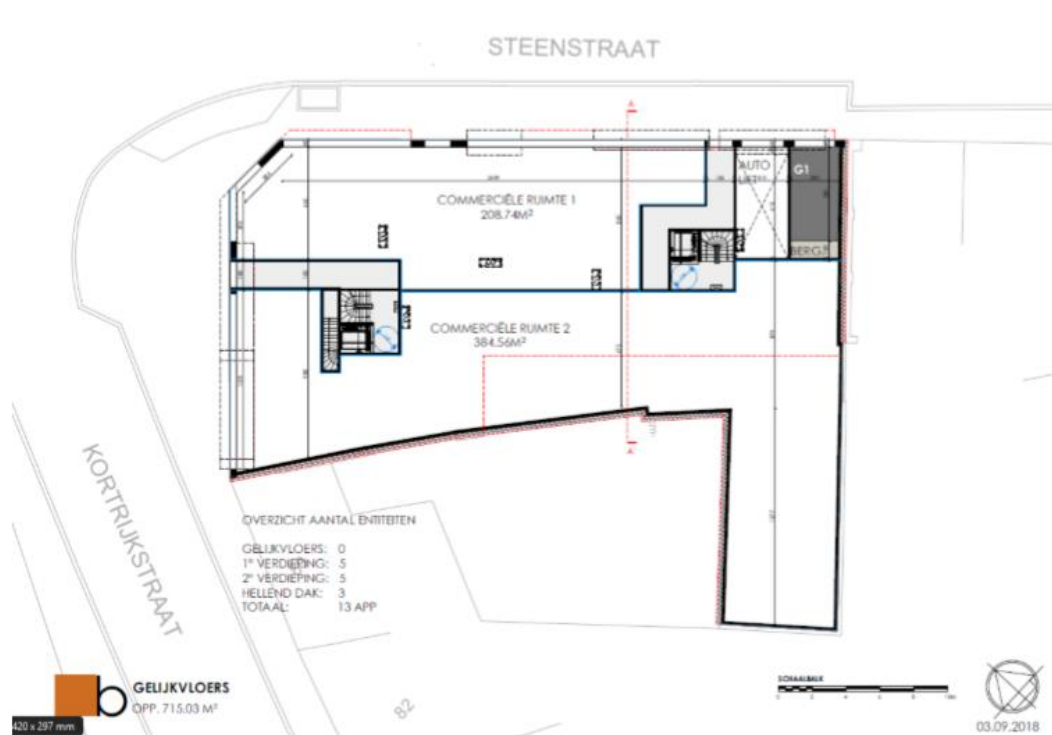

Figuur 2: Plan van de nieuwe toestand van het projectgebied, kelderverdieping (bron: initiatiefnemer)

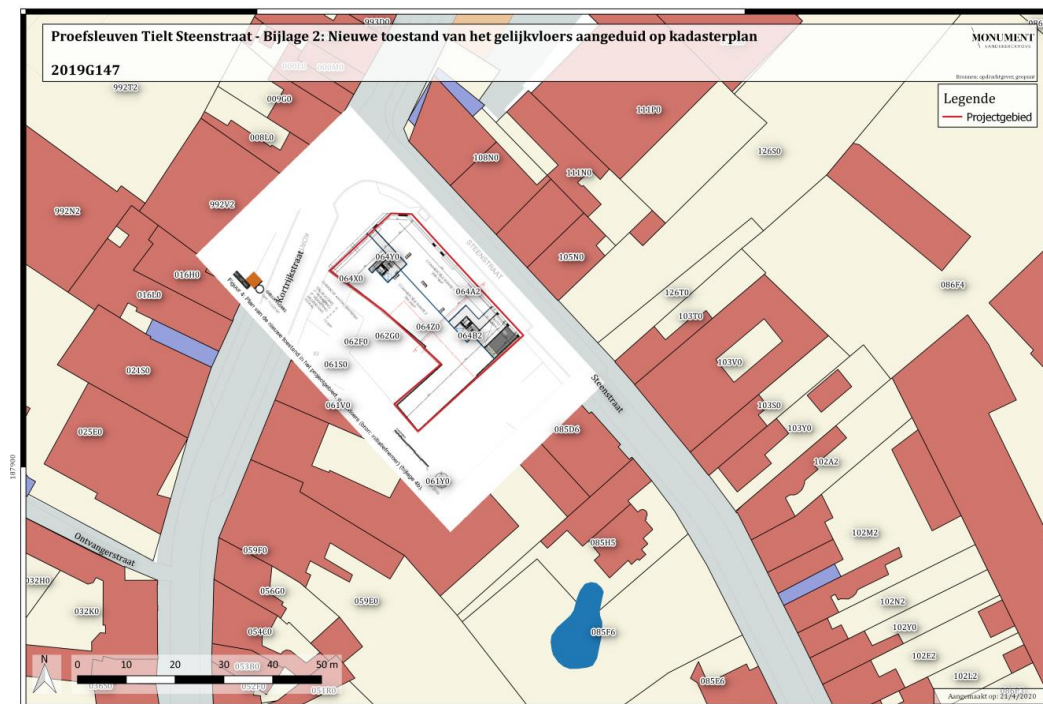
³ LEENKNEGT B., VERMEERSCH J., 2018.

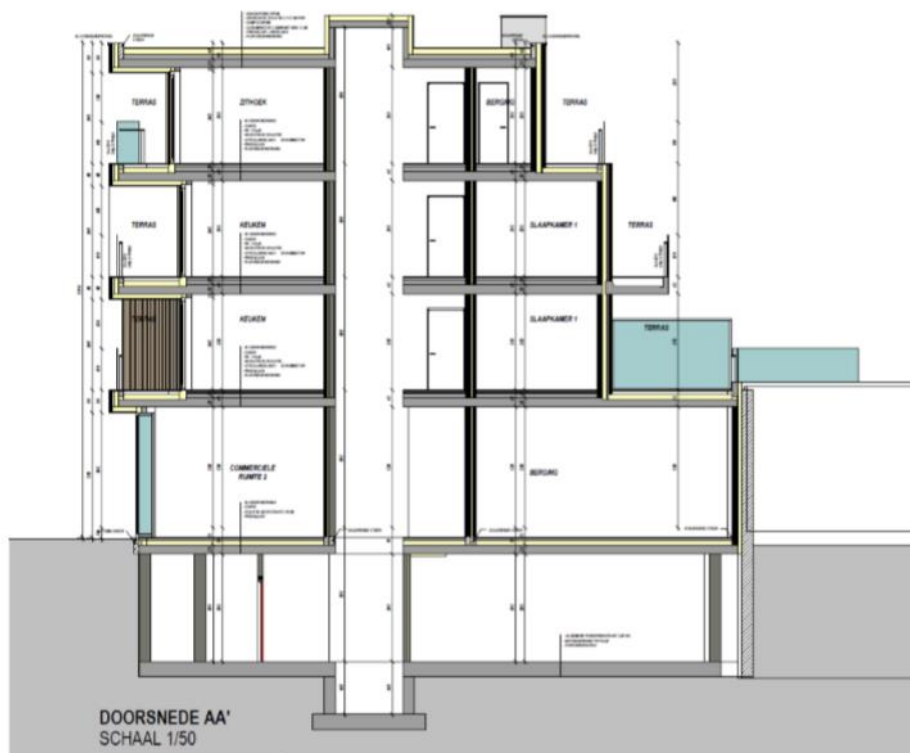
Figuur 3: Plan gedetailleerde weergave van de nieuwe toestand van de kelderverdieping met aanduiding fundering en riolering (bron: initiatiefnemer)

Figuur 4: Plan van de nieuwe toestand in het projectgebied, gelijkvloers (bron: initiatiefnemer)

Figuur 5: Nieuwe toestand van het gelijkvloers geprojecteerd op het kadasterplan (bijlage 2; bron: geopunt en initiatiefnemer)

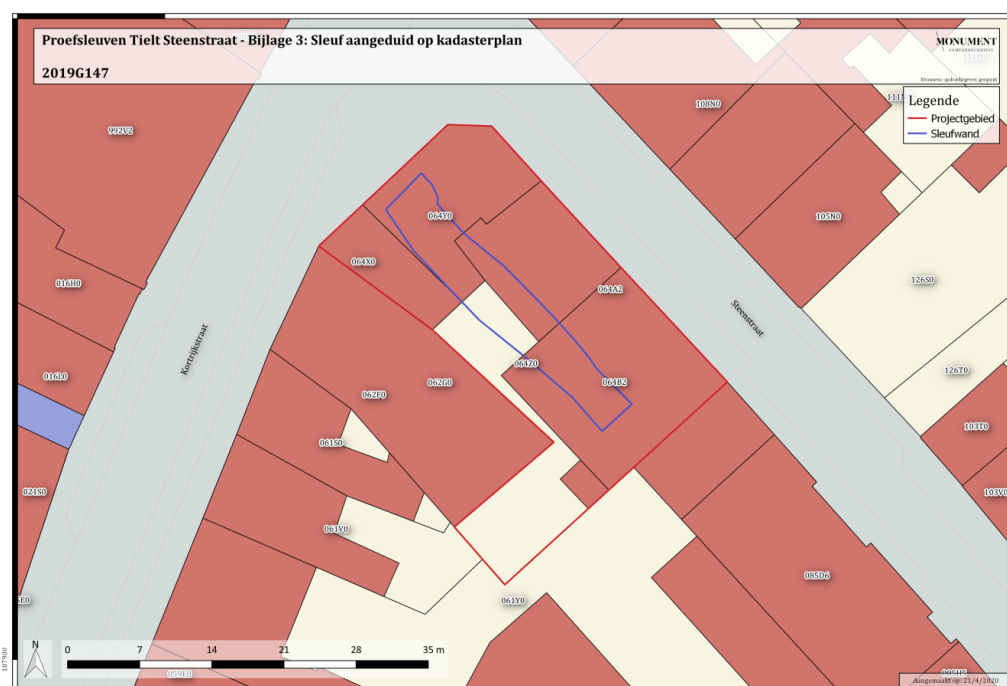
Figuur 6: Doorsneden A-A' zoals aangeduid op Figuur 2 en Figuur 4 van de nieuwe toestand in het projectgebied (bron: initiatiefnemer)

1.2. Werkwijze en strategie

1.2.1. Beschrijving en motivering onderzoeksstrategie

Gezien de uitgevoerde bureaustudie de aanwezigheid van een archeologische site niet kon uitsluiten werd overgegaan tot een proefsleuvenonderzoek. Aangezien aannemelijk is dat de verschillende bouwfases van zeker het einde van de 18^e eeuw tot vandaag puinpakketten in het projectgebied hebben veroorzaakt, is het nuttig om de sleuven breder te maken dan de standaard 1,8-2m. Er wordt gewerkt in een getrapt systeem waarbij de aanzetbreedte van de sleuf 4m bedraagt. De sleuf is bij voorkeur noordwest-zuidoost georiënteerd. Op die manier is er het meeste kans om sporen van oude landelijke gebouwen die in de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen hoofdzakelijk noordoost-zuidwest zijn georiënteerd, aan te snijden.

Er werd 1 grote sleuf van ca. 4m breed en ca. 30 lang (over de hele lengte van het projectgebied) in een NW-ZO oriëntatie aangelegd, wat een totaal van ca. 139m² geeft (Figuur 7). Aangezien het totale oppervlakte van het plangebied 728 m² bevat, is een totaal van 19,09% van het projectgebied onderzocht.

1.2.2. Organisatie van het vooronderzoek

Het terreinwerk werd uitgevoerd door veldwerkleider Natascha Derweduwen en archeoloog-assistent Jana Bas. Tevens werd een beroep gedaan op aardkundige Pierre Legrand. Het veldwerk vond plaats op 6 april 2020

1.2.3. Gebruikt materiaal

Voor het afgraven werd gebruik gemaakt van een rupskraan met een platte graafbak van 1,80m breed. De bodem werd afgegraven tot op het archeologisch relevante niveau, waar de sporen zichtbaar werden. Dit gebeurde steeds onder begeleiding van de veldwerkleider om te verzekeren dat de juiste diepte werd bekomen. Onmiddellijk na het uitgraven werden de sporen opgeschaafd, gefotografeerd (code **TIST20** 2019G147) en beschreven. Teneinde een goed inzicht te krijgen in de bodemopbouw werden in de sleuf 2 wandprofielen schoongemaakt, gefotografeerd, beschreven en ingetekend op schaal 1:20. De foto's werden genomen met een Nikon van het type Coolpix waterproof 18m/59ft Shockproof 2m 6.6ft met optical zoom 4.3-21.5mm 1:2.8. Het digitaal inmeten van de sporen en het bepalen van de hoogte van het terrein en de afgegraven niveaus (in TAW) werd gedaan door middel van een GPS toestel.

1.2.5. Inbreng specialisten

Aardkundige Pierre Legrand stond in voor de registratie en interpretatie van de gezette bodemprofielen.

1.3. Assessment onderzochte gebied

1.3.1. Landschappelijke ligging

Zie hoofdstuk 2.1. in het verslag van resultaten bureaustudie **2018K240**.

1.3.2. Historische situering

Zie hoofdstuk 2.2. in het verslag van resultaten bureaustudie **2018K240**.

1.3.3. Archeologisch kader

Zie hoofdstuk 2.3. in het verslag van resultaten bureaustudie **2018K240**.

2. ASSESSMENTRAPPORT

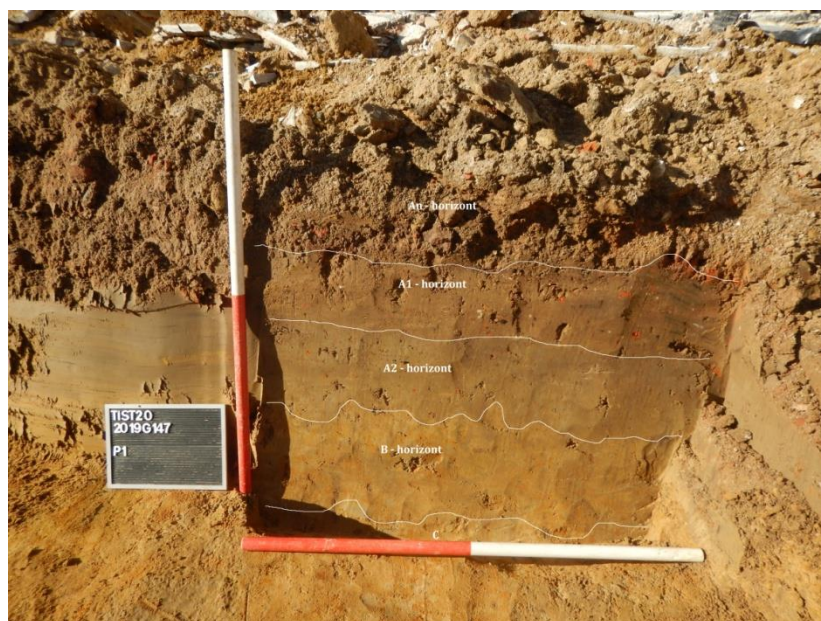
2.1. Stratigrafie

Het volledige onderzoeksgebied staat op de bodemkaart getypeerd als een OB bodemtype, wat kenmerkend is voor bodems in de bebouwde zone waar het bodemprofiel door het ingrijpen van de mens gewijzigd of vernietigd is⁴. Het archeologisch niveau helt licht af naar het westen, waarbij de hoogte in het noordwestelijk deel op ca. +48,57m TAW ligt en oostelijk deel ca. +48,67m TAW is (Figuur 10). Tijdens het proefsleuvenonderzoek werd verspreid over de sleuf 2 profielen aangelegd en geregistreerd (Figuur 11).

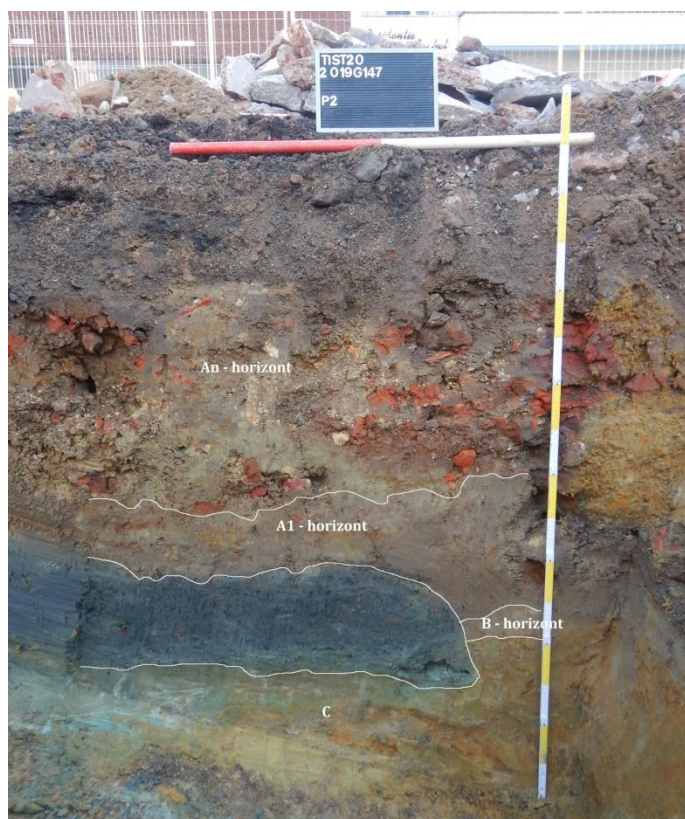
Profiel 1 in het noordwestelijk deel van het projectgebied heeft een An – A1 – A2 - B - C sequentie (Figuur 8). Onder het puin (An) bevindt zich een eerste antropogene laag A1, deze heeft een dikte van ongeveer 15cm en is donkerbruin van kleur met veel baksteenbrokken. Hieronder is er een tweede antropogene laag (A2-horizont) te vinden. Deze bestaat uit licht grijsig/beigig bruin lichte zandleem met weinig baksteenbrokken en heeft een dikte van ongeveer 20cm. De B-horizont is een verweerde en verbrokkelde horizont, de laag bestaat uit een licht beigig bruine lichte droge zandleem met roestvlekken en heeft een dikte van ongeveer 20cm. Hieronder is de moederbodem te vinden (C), welke bestaat uit een licht beige vrij zandige droge zandleem met roestvlekken.

Profiel 2 in het zuidwestelijk deel van het onderzoeksgebied heeft een An - A - B - C sequentie (Figuur 9). Onder het puin (An) bevindt zich een eerste antropogene laag A1. Deze horizont heeft een dikte van ongeveer 10 tot 30cm en is licht donkerbruin van kleur met baksteenbrokken. Hieronder bevindt zich een lens van een sterk organisch (donker grijsig blauw) pakket, ongeveer 22cm in dikte met houtskoolspikkels en baksteenbrokken, wat een indicatie is van een klein bekken. Rechts van deze lens bevinden zich resten van de B-horizont welke ca. 11 cm van dikte is en bestaat uit licht bruine zandleem. Hieronder is de moederbodem te vinden (C), welke bestaat uit droog groengrijs kleiig zandleem met roestvlekken. Net onder de lens heeft de moederbodem een meer lichtblauwe kleur en is meer zandig, dit komt door de uitloging van de lens in de moederbodem.

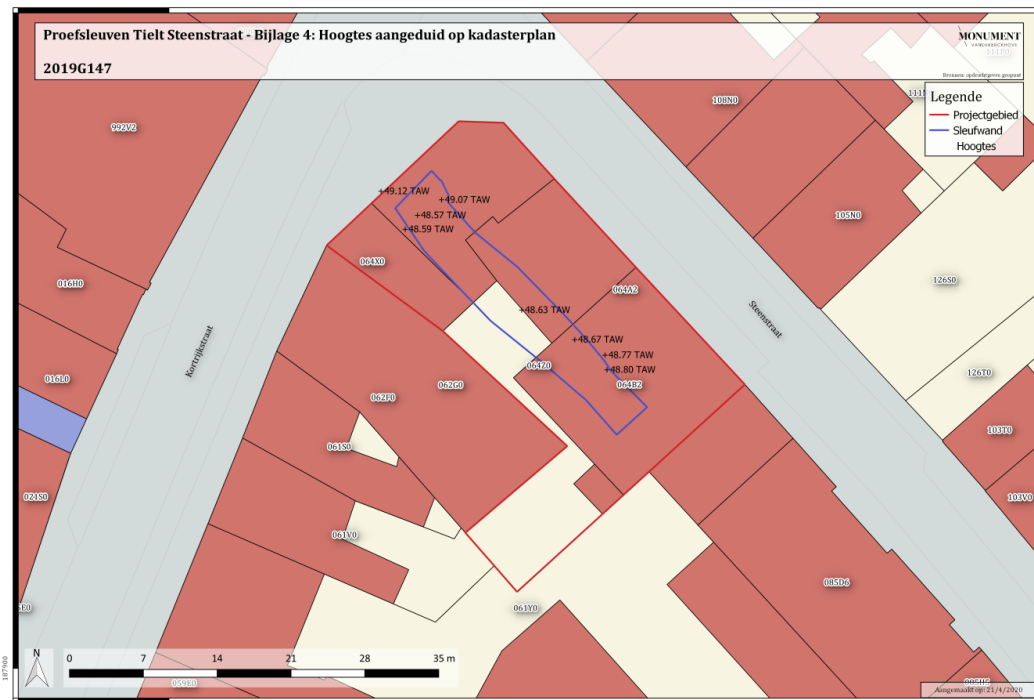
⁴ Geopunt.be

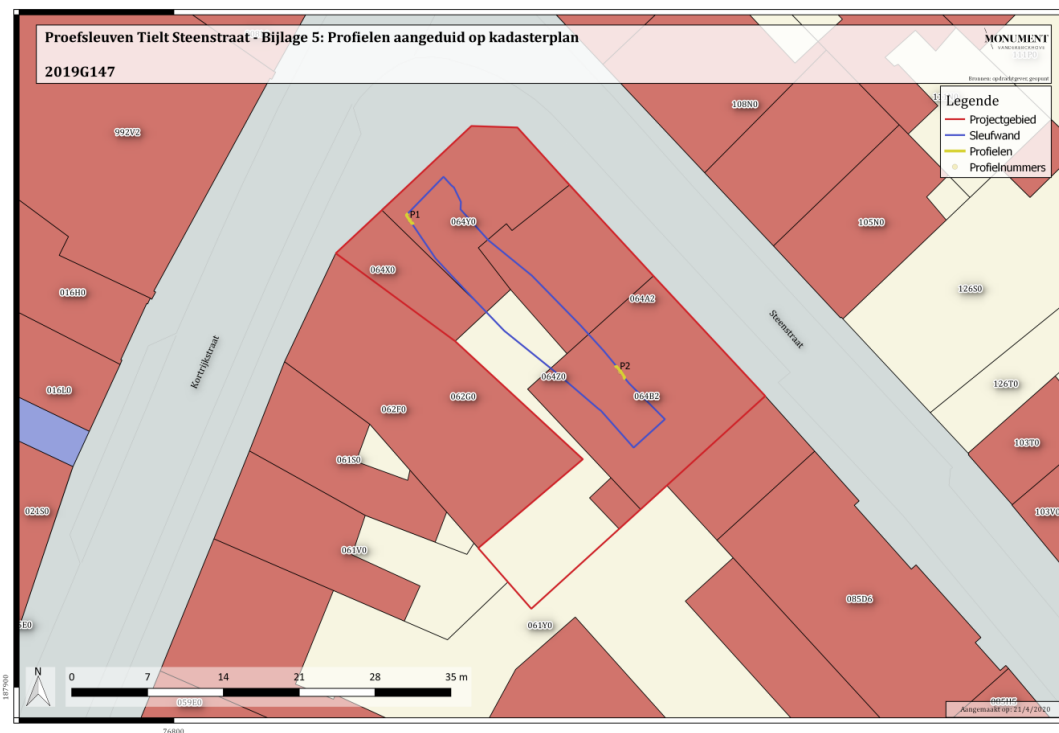
Figuur 8: Profiel 1, noordwesten van het projectgebied

Figuur 9: Profiel 2, zuidwesten van het projectgebied

Figuur 10: Aanduiding van de hoogteswaarden (+m TAW) op het kadasterplan.

Figuur 11: Locatie van de verschillende profielputten over het projectgebied op het kadasterplan.

2.2. Assessment sporen

Hieronder worden de aangetroffen sporen en structuren besproken. Deze resten worden weergegeven op onderstaande kaart (Figuur 12). In totaal konden 5 sporen opgemeten worden. Het gaat hierbij om drie bakstenen structuren uit de Nieuwe-Nieuwste Tijd en twee onbepaalde sporen. Het centrale deel van het plangebied bleek zwaar verstoord door

recente kelders (Figuur 13).

Figuur 12: Projectie van het sporenplan op het kadasterplan

Figuur 13: Zicht op de verstoring centraal in de sleuf.

2.2.1. Nieuwe – Nieuwste tijd

In totaal werden 2 muren en 1 regenput waargenomen (S1, S2 en S4). Muur S1 en S2 stonden haaks op elkaar. Muur S1 liep parallel met de Kortrijkstraat en kon gevolgd worden over een afstand van ca. 5m. Het gaat hierbij om een muurfundering die in vlak ca. 30cm breed was. Haaks hierop stond een iets minder brede funderingsmuur. Op basis van hun ligging, het baksteenformaat en de gebruikte mortel kunnen deze gedateerd worden in de Nieuwe – Nieuwste Tijd. Hoogstwaarschijnlijk kunnen deze muren gekoppeld worden aan de bebouwing op kaartmateriaal daterende uit de 18de eeuw en later. Ook de aanwezigheid van een regenput, opgebouwd uit halve bakstenen van hetzelfde formaat als deze van de muren, duidt op een gelijktijdige datering.

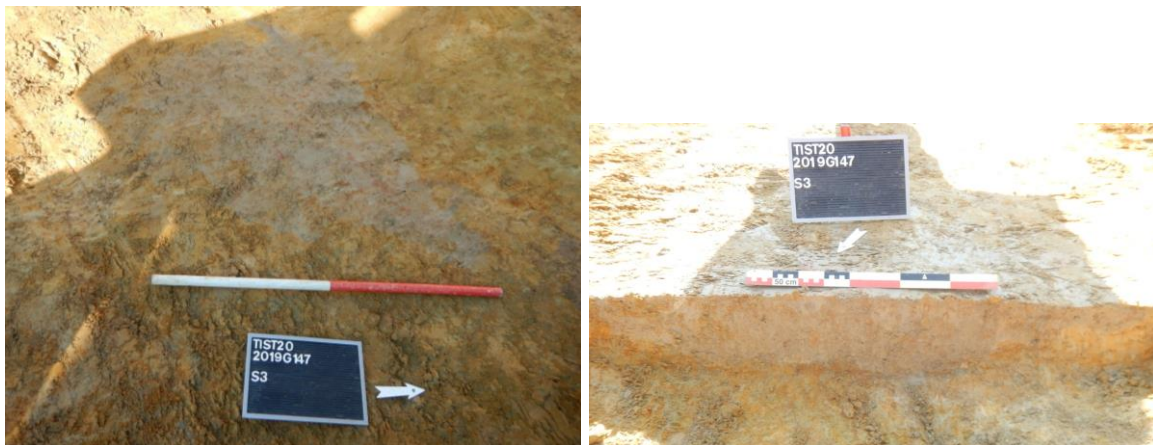
Figuur 14: Spoor 1 en 2, in vlak gefotografeerd vanuit het westen

Figuur 15: Zicht op spoor 4 in vlak en in coupe. (Foto vanuit het zuidwesten).

2.2.1. Onbepaald

Naast de drie muurresten konden nog twee onbepaalde sporen opgemeten worden (S3 en S5). Deze hadden alle een lichtgrijze vulling een sterk onregelmatige vorm zowel in vlak als in doorsnede. Archeologische indicatoren konden niet worden waargenomen, waardoor deze resten vermoedelijk eerder een natuurlijke oorsprong kennen.

Figuur 16: Zicht op spoor 3 in vlak en in coupe.

Figuur 17: Spoor 5, in vlak gefotografeerd vanuit het noorden.

2.3. Assessment vondsten

Er werden geen vondsten aangetroffen binnen het projectgebied tijdens het proefsleuvenonderzoek.

2.4. Assessment stalen

Er werden geen stalen genomen tijdens het proefsleuvenonderzoek.

2.5. Assessment conservatie

Niet van toepassing voor dit onderzoek.

3. Datering en interpretatie

Binnen het onderzoeksterrein werd een droge lichte zandleembodem aangetroffen met puinpaketten van 20 tot 45 cm en ophogingspaketten van ca. 30cm. Het archeologisch niveau helt licht af naar het westen, waarbij de hoogte in het noordwestelijk deel op ca. +48,57m TAW ligt en oostelijk deel ca. +48,67m TAW is.

Binnen het plangebied werden naast twee ongedateerde sporen drie muurstructuren aangetroffen die met zekerheid gedateerd kunnen worden in de Nieuwste tijd op basis van de baksteenformaten en het gebruikte mortelmateriaal. Vanwege de grillige vorm en de vulling van de ongedateerde sporen, kunnen deze vermoedelijk als natuurlijk beschouwd worden.

3.1. Gemotiveerde interpretatie van vondsten en sporen

Binnen het plangebied werden naast twee ongedateerde sporen drie muurstructuren aangetroffen die met zekerheid gedateerd kan worden in de Nieuwste tijd op basis van de baksteenformaten en het gebruikte mortelmateriaal. Helaas werd er voor de rest geen vondstmateriaal gevonden, waardoor een datering moeilijk is. Vanwege de grillige vorm en de aarde van de vulling van de ongedateerde sporen, kunnen deze vermoedelijk als natuurlijk beschouwd worden.

3.2. Confrontatie met resultaten bureaustudie

Centraal was het terrein zwaar verstoord door recente kelders. Met uitzondering van de muren (S1 en S2) en de regenput (S4) konden verder geen archeologisch relevante sporen aangetroffen worden binnen het plangebied.

3.3. Synthese

Het archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem bracht slechts een beperkte hoeveelheid archeologische sporen aan het licht. Deze zijn echter van te recente aard om verder archeologisch vervolgonderzoek te adviseren.

3.4. Beantwoording onderzoeksvragen

- **Zijn er archeologische sporen aanwezig?**

Binnen het plangebied werd slechts een beperkte hoeveelheid archeologische sporen en structuren aangetroffen. Naast het aantreffen van twee muurstructuren (S1 en S2), werd er ook een regenput (S4) en twee ongedateerde (vermoedelijk natuurlijke) sporen teruggevonden (S3 en S5).

- **Zijn er archeologische sporen in de ondergrond aanwezig die gelinkt kunnen worden aan de huidige kennis van de historische kaarten?**
Er zijn geen relevante archeologische sporen aanwezig.
- **Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?**
De bewaringstoestand van de aangetroffen sporen is matig tot goed.
- **Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?**
De twee muurstructuren in het noordoostelijk deel van de sleuf (S1 en S2) behoren zeer waarschijnlijk tot eenzelfde structuur. De rest van de sporen kunnen niet gelinkt worden aan een structuur.
- **Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?**
De archeologische sporen die gedateerd konden worden behoren tot dezelfde periode, namelijk de Nieuwste Tijd.
- **Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten?**
Er werden geen sporen van artisanale activiteiten aangetroffen.
- **Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?**
De muurstructuren (S1, S2) en de regenput (S4) kunnen gelinkt worden aan historisch gekende 18e – 19e eeuwse bebouwing.
- **Hoeveel archeologische niveaus kunnen onderscheiden worden? Hoe diep bevindt de ongestoorde moederbodem zich?**
Er kon slechts één archeologisch niveau onderscheiden worden. De ongestoorde moederbodem bevindt zich tussen +48,57m TAW en +48,67m TAW.
- **Is er een archeologische site aanwezig binnen het projectgebied?**
Er is geen archeologische site aanwezig.
- **Welke zijn de verder te nemen maatregelen i.f.v. de geplande werken?**
Verder onderzoek binnen het projectgebied wordt niet aanbevolen.

4. Potentieel op kennisvermeerdering

4.1. Aard van de potentiële kennis

De kennisvermeerdering na dit archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem doet vermoeden dat het terrein pas vanaf de Nieuwste Tijd bebouwd werd. Oudere archeologische resten werden niet aangetroffen binnen het plangebied.

4.2. Waardering

De prospectie met ingreep in de bodem leverde het bewijs dat de gronden tot in de Nieuwe – Nieuwste Tijd in gebruik waren als landelijk gebied. Het potentieel tot kennisvermeerdering van de waargenomen archeologische sporen wordt als dermate laag ingeschat dat een vervolgonderzoek niet wordt geadviseerd.

4.3. Kader voor exploitatie voor potentieel op kennisvermeerdering

Verder onderzoek op het projectgebied wordt niet aanbevolen en zou niet leiden tot een vermeerdering van de kennis.

5. Samenvatting

Op basis van de geplande verstoring in de bodem ter hoogte van de kruising van de Steenstraat - Kortrijkstraat te Tielt dringt zich na een grondige bureaustudie een archeologisch vooronderzoek op. Het plangebied is 728m² groot en zal een gebouwblok huisvesten.

Tijdens de prospectie met ingreep in de bodem op 6 april 2020 werd een NW - ZO georiënteerde sleuf met aanzetbreedte van sleuf 4m breed uitgegraven. In totaal konden bij het proefsleuvenonderzoek 5 sporen opgemeten worden, waarvan 2 waarschijnlijk een natuurlijke oorsprong kennen en 3 muurstructuren (S1, S2 en S4) uit de Nieuwe - Nieuwste Tijd.

Op basis van de gezette profielen kan het terrein onderverdeeld worden in twee zones. Langs noordwestelijke zijde gaat het om een An – A1 – A2 - B - C sequentie met lichte verstoring. De moederbodem bestaat uit een licht beige vrij zandige droge zandleem met roestvlekken. Meer naar het westen nemen we een diepere verstoring waar met een An - A - B - C sequentie waar de B-horizont zo goed als verdwenen is. Hier bestaat de moederbodem uit droog groengrijs kleiig zandleem met roestvlekken. Het archeologisch vlak werd waargenomen op een diepte tussen +48,57m TAW en +48,67m TAW.

Gezien de (sub)recente aard van de aangetroffen archeologische resten en het ontbreken van oudere sporen wordt het kennispotentieel als dermate laag ingeschat dat een vervolgonderzoek niet wordt geadviseerd.

6. BIBLIOGRAFIE

6.1. Uitgegeven bronnen

LEENKNEGT B., VERMEERSCH J., 2018. *Archeologienota Tielt Steenstraat Kortrijkstraat (prov. West-Vlaanderen). Verslag van resultaten bureauonderzoek (vergunningsnummer 2018K240, ID 9509, Ingelmunster.*

6.2. Internetbronnen

www.geopunt.be

7. BIJLAGEN

- Bijlage 1: Projectgebied op een recente luchtfoto
- Bijlage 2: Nieuwe toestand van het gelijkvloers op kadasterplan
- Bijlage 3: Projectgebied en sleuf op kadasterplan
- Bijlage 4: TAW (hoogtes)
- Bijlage 5: Profielputten
- Bijlage 6: Sporenplan
- Bijlage 7: Fotolijst
- Bijlage 8: Sporenlijst

Meer informatie is tevens beschikbaar via het digitale registratiesysteem:

<http://www.monarcheo.be/web/monument/archeologie/public/home/home?globals=%7B%22ProjectId%22%3A%22066eb5dc-7645-4fbf-8625-ab1e00e4652b%22%7D>